

Gränsuppgången Sverige-Norge 1929-1930
SE/RA/420089
Riksarkivet

Inledning

Vid 1909 års gränsuppgång mellan Sverige och Norge hade konstaterats vissa, delvis ej tidigare observerade, skiljaktigheter mellan gränshandlingarna och förhållandena i terrängen och rösenas placering.

Detta föranledde omfattande utredningar under tiden fram till 1929.

1915 föreslog den svenska regeringen en fullständig revidering av hela gränsen och flyttning av mellanrösen och gränsgator till en rät linje från huvudrös till huvudrös.

1920 framhöll den norska regeringen att en sådan gräns- reglering skulle bli betydligt mer kostsam, än en från norsk sida föreslagen enklare rökning från rös till rös.

På grundval av detta instruerades chefen för rikets allmänna kartverk (K. brev 25/9 1920) och direktören för Norges geografiske opmåling att de tillsammans skulle göra en beräkning av kostnaderna för revidering och korrigerings av riksgränsen enligt de båda förslagen.

I anledning av dessa utredningar och då ytterligare förarbeten var nödvändiga uppskötts de båda till 1921 och 1924 planerade gränsuppgångarna, och det beslöts att en uppgång av hela gränsen skulle påbörjas 1929.

Sedan överläggningar ägt rum tillsattes i Sverige två gränskommissioner - den södra och den norra - vilka ställdes under ledning av var sin gränskommissarie, underställda chefen för rikets allmänna kartverk såsom gränsöverkommissarie.

Till chef för den södra kommissionen utsågs kaptenen J.H. von Krusenstierna och för den norra, majoren E.H. Ouchterlony.

I Norge tillsattes likaledes två kommissioner; chef för den södra blev kaptenen P.A. Grinaker och för den norra, kaptenen E. Björstad och de underställdes direktören för Norges geografiske opmåling såsom gränsöverkommissarie.

Gränsuppgångens huvuduppgift var att på marken fastställa gränsens läge, att ordna gränsens utmärkning på tidsenligt sätt samt att upprätta för gränsbestämningen behövliga gränsdokument.

Gränsuppgångens år 1929-1930 handlingar har tidigare ingått i Gränsöversynens Sverige-Norge 1959-1962 arkiv och i dess register (kopia, se bilaga) åsatts nummerbeteckningarna 13001-13091 och 13111.

En utförlig historik återfinnes - förutom i Gränsuppgångens 1929-1930 handlingar (Instruktioner, historik m.m., F II) - i Gränsöversynens 1959-1962 huvuddokument (F I:1).

Stockholm i september 1976
Mats Hallerby

Bilaga

Gränsöversynen av riksgränsen mellan Sverige och Norge 1929-1931

13021

Kostnadsberäkning för fullständig revidering och korrigering av gränsen mellan Sverige och Norge som anbefallts genom Kungl brev 25 sept 1920.

Innehåll: Kungl brev 25 sept 1920 (avskrift). Koncept till utgångna handlingar 1920-1926 (bl.a. utredning angående svensk-norska riksgränsens korrigering medelst polygonmätning å sträckor där mellanrös förekomma). Inkomna handlingar 1920-1926. Muntliga konferenser a) i Stockholm den 16-19 november 1920, b) i Oslo den 18-23 november 1926.

Mottagen från: Rikets allm kartverks militärbyrå 1957.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Hemlig. (Tidigare har hemligstämpeln åsatts därför att enligt överenskommelse mellan de dåvarande kartverkscheferna förhandlingarna skulle vara personliga och icke diarieföras på vanligt sätt). Handlingarna utgörs av ett halvfranskt band.

13031

Expeditionshandlingar: Diarium över utgångna handlingar 1929-1931.

Diarium över inkomna handlingar 1929-1931.

Koncept till utgångna handlingar 1929-1931.

Inkomna handlingar 1929-1931.

Innehåll: Huvudsakligen korrespondens rörande fältarbeten och upprättande av gränsdokument.

Mottagen från: Rikets allm kartverks militärbyrå 1957.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Hemlig. (Se anm vid 13021.) Handlingarna utgörs av ett halvfranskt band.

13041

Förslagsvis upprättad beräkning av kostnader för a) fullständig revidering och korrigering av gränsen, b) enbart arbeten för att sätta gränsen i tidsenligt skick. Beräkningen utförd på grund av Kungl brev till chefen för Rikets allm kartverk 25 september 1920.

Nr eller datum: 19.6.1926.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Häfte, 19 sidor. Enligt anteckning på handlingen är den ett dubblettexemplar.

13051

Skrivelse till direktören för Norges Geogr Opmåling från chefen för Rikets allm kartverk angående en utredning: Riksgrensen mot Sverige. Om brytningspunkter, som för tiden ikke er markeret i terrenget.

Nr eller datum: 19.3.1923. Kra 54 nr 41.

Mottagen från: Krigsarkivet.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Häfte, 7 ark.

13061

Uppgift å träffade överenskommelser om frångående av instruktionerna för gränsöverkommisarierna vid gränsuppgången Sverige-Norge 1929 och 1930.
Nr eller datum: 11 o. 14.4.1931. Hp 50 a (avskrift gjord i kartverket från original i UD?)

Mottagen från: Justitiedepartementet.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Kopia, 3 sidor. Hp 50 a är det gemensamma numret i UD:s arkiv för alla ärenden rörande svensk-norska gränsen.

13071

Instruktion för gränsuppgången 1929-1930. Avskrift. Kungl brev till chefen för Rikets allm kartverk.

Nr eller datum: 22.4.1929.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Hemlig. (Skäl för hemligstämpling obekant.)

13081

Utkast för en föredragning(?) Av kanslirådet Nyman omkring år 1929. Innehåller vissa principiella synpunkter.

Mottagen från: (Justitiedepartementet akt 2164/1931?)

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

13091

“Kort berättelse om gränsuppgången mellan Sverige och Norge 1929-1930” av 1:e statsgeodet J. Lindgren. PM med tanke på nästa gränsuppgång och arbetsfördelning vid Norra gränskommissionen åren 1929-1930.

Nr eller datum: 25.1.1957 resp febr 1931.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

13101

“Om gränsregleringar enligt svensk statsrätt”. Utredning av Israel Myrberg.

Nr eller datum: 20.1.1932.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

Anm.: Utredningen ingår även i 52223.

13111

Norska stortingets proposition nr 9 år 1929 ang traktatmässig röjning och översyn av riksgränsen mellan Norge och Sverige.

Nr eller datum: 1.2.1929.

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.

13121

Utredning rörande förhållandet mellan stadgande i 78§ regeringsformen och de återkommande gränsöversynerna. (Oklart varur utredningen hämtats och vem som är författaren.)

Lämnad till/Deponerad hos: Riksarkivet, oktober 1967.